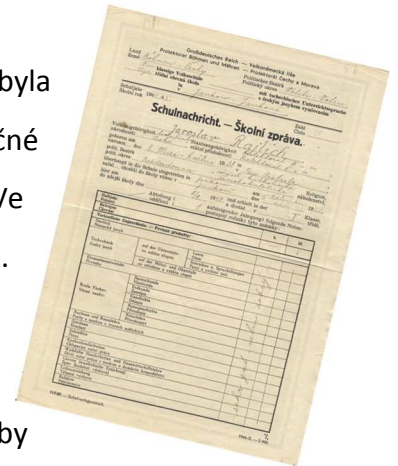

Střípky z minulosti aneb Bojanovská škola za protektorátu (1939 – 1945)

Školní rok 1939/1940 začal 1. září - pro řadu dětí to byl významný den, jelikož poprvé usedly do školních lavic. Dnes se snažím devátáky přesvědčit (mnohdy marně), že by si dané datum měli pamatovat i oni. 1. září 1939 totiž začala 2. světová válka.

Vliv německé okupace se ve školství projevil záhy. Bojanovská škola byla přejmenována na Hauptschule. Prakticky ihned byly nařízeny dvojjazyčné tiskopisy (např. vysvědčení). Dvojjazyčná musela být i razítka školy. Ve školních budovách byly zabaveny obrazy prezidentů Masaryka a Beneše. Stejně macešsky se Němci zachovali i k portrétům dalších osobností, jež se zasloužily o český národ. Bojanovská školní kronika byla zapečetěna, během války se do ní nic zapisovat nesmělo. Neprošly ani do té doby používané učebnice. A proč? Byly příliš české a demokratické. Revize postihly i školní knihovny.

Učitelé nad 55 let a učitelky po dosažení 50 let byli předčasně posláni do penze. „Mladší členové pedagogického sboru“ se museli povinně zúčastnit různých proněmeckých akcí – například německé výstavy „Deutsche Grösse“ v Praze. S přibližující se frontou (ke konci války) se počítalo s účastí na kurzech protiletectvé ochrany. Celé ročníky mladých lidí byly totálně nasazovány na práci. Bojanovští kantoři byli povoláni po roce 1943, jednalo se o pány učitele Vondráčka, Pejchu a Janečka.

Novým povinným předmětem se pochopitelně stala němčina. Na počátku války se vyučovala 5 hodin týdně, na konci již 8 hodin týdně. V roce 1941 byl zahájen povinný kurz němčiny i pro učitele. Všichni učitelé se poté museli podrobit „všeobecné zkoušce z jazyka německého. Kdo neprokázal i po opakování zkoušky znalost němčiny, zadržen mu platový postup, popřípadě byl ze služby propuštěn.“

Nejrůznější omezení se týkala i počtu dětí na škole. Například ve školním roce 1941/1942 smělo být přijato do 1. ročníku jen 40% žactva, o rok později ještě o deset procent méně. Na druhém stupni platilo přísnější nařízení – zde mohly být děti přijaty pouze v případě, že se uvolnilo místo. A tato varianta měla podle německých okupantů nastat jen tehdy, pokud nějaké dítě zemřelo. Nacisti neměli přílišný zájem na tom, abychom byli národem vzdělaným, a nejrůznější nařízení k tomu měla přispět. Ostatně již v dubnu 1942 provedl na škole inspekci „Schulrat Halfar“, který chtěl pro malý počet žactva (121 dětí) školu v Bojanově uzavřít.

V roce 1943 bylo v Bojanově ustaveno tzv. kuratorium, jež se zaměřovalo na podporu tzv. protektorátního vlastenectví, spolupráci s německou říší a pozvolnou převýchovu v

duchu nacionálně-socialistické ideologie. Bojanovští učitelé se však do jeho činnosti nijak nezapojili. Naopak. V čele s ředitelem školy sabotovali mnohá nařízení. Neodevzdaly se měděné dráty, mosazné dveřní a okenní kliky či nový velký transformátor z kabinetu fyziky. Do 1. ročníku se přijalo víc dětí, než bylo povoleno. Na druhý stupeň nastoupilo každé dítě, jehož rodiče o to požádali. Učitelé často nerespektovali ani zákaz používání „nevhodných“ knih. Podle zakázaných učebnic učili po celou dobu protektorátu. Naoko fungoval i pracovní kroužek učitelů vyučujících v němčině.

Bojanovští žáci a učitelé poznali i sílu okupantů. Dne 21. února 1940 byl gestapem zatčen odborný učitel František Zelinka (vězněn v KT Ravensbrück). Gestapo se do obce vrátilo ještě několikrát a provádělo zde namátkové kontroly obydlí. Při jedné takové návštěvě byl paní učitelce Pejchové zabaven rozhlasový přijímač. Někteří tehdejší žáčci si možná vzpomenou na pobyt Němců přímo v budově školy. Jednalo se o dva relativně krátkodobé pobyty. Němci byli ubytováni v prostorách dnešní malé tělocvičny ve 3. patře. Podle hodnocení jednoho z učitelů *„mnoho škod nenadělali - asi za 3700 Kčs, poněvadž to byla policie.“*

Sociální poměry obyvatelstva za 2. světové války byly v Bojanově a okolí až na malé výjimky celkem dobré. Podle všeho zde kvetl černý obchod (ostatně jako všude jinde v protektorátu), z něj však učitelům a zaměstnancům školy příliš výhod neplynulo, neboť neměli s čím obchodovat. Po zdravotní stránce na tom bylo bojanovské obyvatelstvo hůře. Zejména žactvo trpělo podvýživou. Důvodem byla jednotvárná strava postrádající náležité množství vitamínů. Během války se v bojanovské škole vyskytlo hned několik nakažlivých a v té době velmi nebezpečných nemocí – záškrť, obrna, příušnice a spála.

Jak se konec války blížil, lidé se stávali odvážnějšími. Nyní se tolik nebáli projevit svůj nesouhlas s německým jhem. Již v březnu 1945 dalo bojanovské učitelstvo zhotovit čsl. vlajku a ruský prapor. A když v Praze vypuklo slavné květnové povstání (tj. 5. května 1945), sešli se učitelé ke krátké poradě, v níž se usnesli, že sundají veškeré obrazy s tehdejšími představiteli Říše (Německa) a odstraní německé nápisy. Hned nato zavlála na budově školy státní vlajka. O den později se podle slov pamětníků prohnali Bojanovem Vlasovci na koních. V pondělí (7. 5.) a v úterý (8. 5.) mohly děti z oken školy sledovat, jak obcí prchají němečtí vojáci. *„Ve čtvrtek ráno projížděla městečkem vítězná rudá armáda, která byla nejen žactvem, dětmi i občany po celý den nadšeně vítána, ale také podle tehdejší možnosti uctívána jídlem i nápoji.“* Přesto se prý ještě po několik dní ozývala z okolních lesů střelba zbylých Němců. Děti měly proto zakázáno chodit do školy. Pravidelné vyučování bylo na zdejší škole zahájeno 21. května 1945.